

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 maja 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że M. C. (1) jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy. Zadłużenie wraz z należnymi odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosi łącznie 52.532,64 zł, w tym:

1) z tytułu:

- składek na ubezpieczenia społeczne w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od 2009-05 do 2012-09 w kwocie: 21.910,62 zł

- odsetek za zwłokę: 12 303,00 zł

2) z tytułu:

- składek na ubezpieczenie zdrowotne w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od 2009-05 do 2012-09 w kwocie: 9.805,39 zł

- odsetek za zwłokę: 5 477,00 zł

3) z tytułu:

- składek na Fundusz Pracy w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od 2009-05 do 2012-09 w kwocie: 1.944,63 zł

- odsetek za zwłokę: 1 092,00 zł

Organ rentowy wskazał, że płatnik składek M. C. (2) nie dopełniła obowiązku określonego w art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych, działając na podstawie art. 83 ust. 1 ww. ustawy, określił wysokość zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy.

/decyzja – k. 11 akt ZUS/

W odwołaniu od powyższej decyzji, złożonym dnia 10 czerwca 2016 roku M. C. (2) zaskarżyła powyższą decyzję w całości i wniosła o jej uchylenie. W uzasadnieniu skarżąca wskazała, że organ rentowy domaga się zaległych kwot za nieopłacone składki za okres kiedy działalności gospodarczej nie prowadziła. Wnioskodawczyni wyjaśniła, że działalność gospodarczą zlikwidowała w 2012 roku, natomiast w okresie 2002 -2003 działalność została zawieszona. Ponadto M. C. (2) wskazała, że przez cały okres była zarejestrowana w Urzędzie Pracy.

/odwołanie – k. 2- 3/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

/odpowiedź na odwołanie – k. 4/

Na rozprawie w dniu 13 października 2016 roku wnioskodawczyni poparła odwołanie i wskazała, że otrzymała decyzję ZUS z dnia 15 stycznia 2016 roku, ale nie odwołała się od niej. Nie zapoznała się z jej pouczeniem. W ZUS została poinformowana, że jest już za późno. Ponadto oświadczyła, że działalności gospodarczej nie prowadzi od 2004 roku,

zaś w latach 2002 – 2003 była ona zawieszona. Natomiast pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w zryczałtowanej wysokości 180 złotych.

/protokół rozprawy k 10/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. C. (2) prowadziła działalność gospodarczą, która została wyrejestrowana z dniem 4 września 2012 roku.

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 15 stycznia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił, że M. C. (2) jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia; podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu w okresie: od 1 maja 2009 roku do dnia 4 września 2012 roku. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w dniu 2 grudnia 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. Inspektorat w Z. wszczął postępowanie w sprawie ustalenia okresu podlegania przez wnioskodawczynię obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz wymiaru składek z tego tytułu. W tej sprawie wysłano do wnioskodawczyni zawiadomienie informujące o wszczęciu postępowania, jak również o przysługującym prawie do czynnego udziału w postępowaniu. M. C. (2) nie skorzystała z przysługującego prawa, jak również nie skorzystała z prawa do zapoznania się przed wydaniem decyzji z całością zgromadzonej w sprawie dokumentacji. Z zapisów zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wynika, iż od dnia 6 maja 1998 roku zgłosiła wnioskodawczyni rozpoczęcie wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej, a od dnia 5 września 2012 roku zaprzestanie jej wykonywania. Podczas wykonywania działalności gospodarczej, tj. do dnia 30 kwietnia 2009 roku skarżąca pobierała rentę rodzinną. W okresie od 5 października 2009 roku do 15 listopada 2009 roku i od 25 maja 2010 roku do 11 czerwca 2010 roku została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych jako zleceniobiorca, przez płatnika składek (...). Płatnik składek przekazał za M. C. raporty rozliczeniowe ZUS RCA, z których wynika, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy zlecenia wynosiła odpowiednio: (...) - 0,00 zł, (...) - 1 695,00 zł, (...) - 0,00 zł, (...) - 400,00 zł. Obowiązująca M. C., jako osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wynosiła natomiast 60% prognozowanego, przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i w roku 2009 stanowiła kwotę 1.915,80 zł, a w roku 2010 była to kwota 1.887,60 zł. W świetle powyższego organ rentowy uznał, że w okresie od dnia 1 maja 2009 roku do dnia zaprzestania wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej tj. do dnia 4 września 2012 roku, wnioskodawczyni winna z tego tytułu podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, jak również ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz rozliczać należne na te ubezpieczenia i Fundusz Pracy składki. Brak jest bowiem okoliczności ustawowych wyłączających ten obowiązek.

/decyzja z dnia 15 stycznia 2016 roku k. 1-4 akt ZUS/

Powyzsza decyzja jest prawomocna, nie została zaskarżona przez ubezpieczoną.

/bezsporne/

Pismem z dnia 6 kwietnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomił M. C. o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy. Ponadto organ rentowy wezwał płatnika składek M. BAR (...) w charakterze strony do złożenia w terminie 7 dni pisemnych wyjaśnień w sprawie przyczyn nieopłacenia składek, pod rygorem wydania decyzji w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy na podstawie dotychczas zgromadzonych dowodów.

/zawiadomienie o wszczęciu postępowania k. 7 akt ZUS/

Z kolei pismem z dnia 26 kwietnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomił, że został wyznaczony stronie 7-dniowy termin, licząc od dnia otrzymania zawiadomienia, na wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy.

/zawiadomienie o zakończeniu postępowania dowodowego k. 9 akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 12 maja 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że M. C. (2) jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy. Organ rentowy wskazał, że płatnik składek M. C. (2) nie dopełnił obowiązku określonego w art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych, działając na podstawie art. 83 ust. 1 ww. ustawy, określił wysokość zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy.

/decyzja – k. 11 akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, a mianowicie o powołane wyżej dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz w załączonych aktach organu rentowego. Przedmiotowe dokumenty nie były kwestionowane w toku postępowania przez żadną ze stron i pozwalają, zdaniem Sądu Okręgowego, na wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie i jako takie podlega oddaleniu.

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz obliczania i opłacania składek reguluje ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 121, z późn. zm.).

Zgodnie z treścią art. 6 ust 1 pkt 1 i 5 oraz art. 12 ust 1 i art. 13 ust 1 i 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą systemową, osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Obowiązek ubezpieczenia powstaje od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego rozwiązania dla pracowników oraz od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Po myśli art. 36 ust. 1 wyżej powołanej ustawy systemowej, każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązek zgłoszenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą spoczywa na tej osobie (ust. 3).

Natomiast po myśli art. 17 w związku z art. 46 ustawy, płatnik składek obowiązany jest według zasad wynikających z przepisów niniejszej ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Rozliczenie składek oraz wypłaconych przez płatnika w tym samym miesiącu świadczeń następuje w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA.

Zgodnie zaś z treścią art. 48 tejże ustawy, jeżeli płatnik składek nie złoży w terminie deklaracji rozliczeniowej, nie będąc z tego obowiązku zwolnionym, organ rentowy dokonuje wymiaru składek z urzędu w wysokości wynikającej z ostatnio złożonej deklaracji, bez uwzględnienia wypłaconych płatnikowi świadczeń, zawiadamiając go o tym. Jeżeli po wymierzeniu składek z urzędu płatnik złoży deklarację rozliczeniową, organ rentowy koryguje wymiar składek do wysokości wynikającej ze złożonej deklaracji z uwzględnieniem wykazanych w niej świadczeń.

Powyższe obowiązki płatnika, wynikają wprost z przepisów ustawy, nie ma zatem potrzeby nakładania na niego takiego obowiązku z drogiej decyzji. Przepisy te mają charakter bezwzględnie obowiązujący.

W myśl zaś art. 32 w/w ustawy do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Natomiast w przypadku nie wywiązania się przez płatnika składek ze swojego obowiązku, organ rentowy ma prawo do samodzielnego wydania stosownej decyzji ustalającej wysokość zaległych składek i wezwać do ich opłacenia a następnie do ściągnięcia ich w drodze egzekucji.

Podstawę prawną stanowi tu z art. 83 ust 1 ustawy, zgodnie z którym ZUS wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności:

- 1) zgłaszania do ubezpieczeń społecznych;
- 2) przebiegu ubezpieczeń;
- 3) ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek;
- 3a) ustalania wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu tych składek;
- 4) ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;
- 5) wymiaru świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Po myśli art. 23 ust 1 ustawy, od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2015 r. poz. 613, z późn. zm.).

Z kolei zgodnie z art. 31 omawianej ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych do należności z tytułu składek, w tym składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych stosuje się odpowiednio m.in. art. 26 i art. 29 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa.

Przed wszystkim zauważyć należy, że ubezpieczona nie odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 stycznia 2016 roku ustalającej okres podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu i rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu, jak i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz określającej wysokość podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia oraz na Fundusz Pracy, z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 1 maja 2009 roku do dnia 4 września 2012 roku. Tym samym wskazana decyzja stała się prawomocna.

Zgodnie z art. 16 par. 1 i 2 k. p. a. decyzje, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy, są ostateczne.

Zdaniem komentatora J. B. przepis art. 269 "cechę prawomocności przypisuje jedynie decyzjom, które albo poddane były kontroli sądu powszechnego, albo nie zostały jej poddane z powodu niewykorzystania środka zaskarżenia" (J. Borkowski (w:) B. Adamiak, J. Borkowski, Kodeks..., s. 866). Jako przykład mogą służyć prawomocne decyzje wydawane w sprawach ubezpieczeń społecznych, od których przysługuje odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych (art. 83 ust. 2 u.s.u.s.); (por. komentarz do art. 181). W orzecznictwie sądowym przymiot prawomocności przypisuje się zaś tylko takim decyzjom, które zostały utrzymane w mocy przez sąd administracyjny albo nie zostały zaskarżone w ustawowym terminie (post. NSA z dnia 8 marca 2000 r., SA/R. (...), P.. 2001, nr 5-6, s. 211).

Uchylenie lub zmiana takich decyzji, stwierdzenie ich nieważności oraz wznowienie postępowania może nastąpić tylko w przypadkach przewidzianych w kodeksie lub ustawach szczególnych.

Decyzje ostateczne to w rozumieniu kodeksu decyzje, od których nie służy odwołanie, a zatem te decyzje, które nie mogą być weryfikowane w administracyjnym toku instancji. Do decyzji ostatecznych należy zaliczyć również decyzję organu pierwszej instancji, w stosunku do której upłynął termin do złożenia odwołania i nie został przywrócony w przepisany trybie, decyzję wydaną przez organ odwoławczy (organ drugiej instancji) oraz decyzje ostateczne z mocy wyraźnego przepisu prawa materialnego.

A zatem niewątpliwie decyzja z dnia 15 stycznia 2016 r., którą stwierdzono, że skarżąca podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 1 maja 2009 roku do dnia 4 września 2012 roku oraz określono wysokość podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia oraz na Fundusz Pracy, z uwagi na niezłożenie przez skarżącą odwołania stała się ostateczna.

Trzeba podkreślić, iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w każdym przypadku jest wyznaczony treścią decyzji organu rentowego, przy czym decyzja organu rentowego nie ma powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.).

Zgodnie z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2015.121 j.t. ze zm.) w sprawach uregulowanych przez tę ustawę stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Takim szczególnym przepisem ustawy jest w pierwszym rzędzie jej art. 83 ust. 1 powołany powyżej, przy czym od decyzji Zakładu przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (art. 83 ust. 2).

Ustawa z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 241, poz. 2074), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r., dodała przepis art. 83a, który postanawia w ust. 1, że prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Natomiast przepis ust. 2 stanowi, że decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego.

Wynika stąd, że w przeciwieństwie do wznowienia postępowania, które może nastąpić zarówno na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, ewentualne stwierdzenie nieważności decyzji ostatecznej, od której nie wniesiono odwołania do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych następuje jedynie z urzędu.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie nie jest dopuszczalność wznowienia postępowania czy też dopuszczalność stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 15 stycznia 2016 r., ale wysokość zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy M. C., którego podstawą odmowy było uznanie przez ZUS w prawomocnej decyzji, że odwołująca podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 1 maja 2009 roku do dnia 4 września 2012 roku. Sama wysokość naliczonych składek nie była kwestionowana.

W ocenie Sądu Okręgowego, decyzja z dnia z dnia 15 stycznia 2016 r., jest decyzją ostateczną, wnioskodawczyni nie złożyła odwołania od niej, wniosku o wznowienie postępowania w tym zakresie, a organ rentowy nie dokonał jej zmiany z urzędu. Oczywistym jest zatem, iż powoływana decyzja ma moc obowiązującą. Również w nauce prawa administracyjnego przyjęto, że ostateczne decyzje administracyjne mają moc prawnie wiążącą.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 grudnia 2003 roku (III CKN 1461/00; LEX nr 602381) nawet decyzja administracyjna dotknięta wadami uzasadniającymi stwierdzenie jej nieważności nie jest aktem pozornym, lecz istniejącym i funkcjonującym w obrocie prawnym. Ma moc obowiązującą dopóty, dopóki nie zostanie usunięta z obrotu przez stwierdzenie jej nieważności w trybie i na zasadach określonych w kodeksie postępowania administracyjnego.

Nie można zatem przedmiotowej sprawy rozpatrywać, z pominięciem uprzedniego, prawomocnego ustalenia, że M. C. (2) podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 1 maja 2009 roku do dnia 4 września 2012 roku.

W konsekwencji, w ocenie Sądu Okręgowego, stwierdzenie przez właściwy organ administracyjny, w tym wypadku ZUS, podlegania przez skarżącą ubezpieczeniom społecznym, wyłącza możliwość badania w przedmiotowym postępowaniu prawidłowości wydanej w dniu 15 stycznia 2016 r. decyzji i badania czy M. C. (2) w spornych okresach prowadziła działalność gospodarczą czy też nie. Powyższe okoliczności skarżąca mogła podnosić jedynie w postępowaniu odwoławczym od decyzji z dnia 15 stycznia 2016 roku, której jednak nie zaskarżyła. Decyzja ta ma moc obowiązującą, jest aktem istniejącym i funkcjonującym w obrocie prawnym, nie była podważana przez wnioskodawczynię we właściwym trybie, a zatem jej ustalenia nie mogą być również podważane w toku przedmiotowego postępowania.

W tym zakresie można również wskazać na treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r. (IV CK 12/05; LEX nr 180909), który stanowi, że sąd cywilny jest uprawniony do odmowy stosowania decyzji administracyjnej jedynie takiej, która jest wydana przez organ oczywiście niewłaściwy lub bez zachowania jakiegokolwiek procedury, oraz decyzji nie podpisanej. Jak wskazał Sąd Najwyższy uznanie decyzji administracyjnej za bezskuteczną w obrocie prawnym, należy co do zasady do drogi postępowania administracyjnego. Kompetencja sądu cywilnego do orzekania prejudycjalnie, w poddanej jego osądowi sprawie i na potrzeby jej rozstrzygnięcia, o uznaniu decyzji za pozbawioną skuteczności prawnej zachodzi w przypadkach kwalifikujących taką decyzję jako akt nieistniejący (pozorny). Poza tym Sąd Najwyższy podkreślił, że nawet decyzja administracyjna dotknięta wadami wymienionymi w art. 156 § 1 k.p.a. uzasadniającymi jej nieważność, odnośnie do której stwierdzono jej wydanie z naruszeniem prawa, nie jest aktem pozornym lecz istniejącym i funkcjonującym w obrocie prawnym.

W uzasadnieniu wskazanego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że z ustanowionej w art. 10 Konstytucji RP ustrojowej zasady podziału i równowagi władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej wynika dyrektywa respektowania przez sądy kompetencji organów administracji publicznej zarówno rządowej jak i samorządowej. Możliwość wzajemnego przenikania się funkcji organów sądowych i organów administracji określają obowiązujące przepisy.

Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z zasadami systemowymi, rozgraniczenie kompetencji organów administracji i sądu cywilnego, do badania legalności decyzji administracyjnych powinno opierać się na ścisłym ich określeniu, by uniknąć wzajemnego wkraczania w uprawnienia innej władzy. Przepisy określające zakres kompetencji i właściwość różnych organów państwowych mają charakter bezwzględnie obowiązujący i muszą być przez każdy organ przestrzegane z urzędu w każdym stanie sprawy. Co do zasady niezbędne jest stwierdzenie nieważności aktu administracyjnego, wydane przez właściwy organ administracji lub sąd administracyjny (w przedmiotowej sprawie ewentualne ponowne ustalenie zgodnie z art. 83a ustawy o SUS). Do czasu jego wydania w trybie określonym przez właściwe przepisy akt administracyjnym korzysta z domniemania prawidłowości.

Przy czym od funkcji organów administracji i sądu administracyjnego w powyższym zakresie odróżnić trzeba, co podkreślił Sąd Najwyższy, kompetencję sądu cywilnego do samodzielnego rozstrzygania w konkretnej sprawie i dla jej potrzeb, o skuteczności określonego aktu administracyjnego w sferze stosunków cywilnoprawnych. W kwestii tej, w odniesieniu do decyzji administracyjnych, utrwalił się w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, zgodnie z którym sąd cywilny jest uprawniony do odmowy stosowania decyzji administracyjnej wydanej przez organ oczywiście niewłaściwy lub bez zachowania jakiegokolwiek procedury, oraz decyzji nie podpisanej (uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 30

września 1992 r., III AZP 17/92, OSNCP 1993, nr 3, poz. 25, orzeczenie SN z dnia 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP 1981, nr 8, poz. 142, wyrok SN z dnia 9 kwietnia 1999 r., I CKN 66/98, niepubl.). Takie wadliwości decyzji nie posiadającej cech jej właściwych zbliżają ją do aktu nieistniejącego (actus nullus), który pozbawiony jest skuteczności w zakresie stosunków cywilnoprawnych.

Taki stan rzeczy jak wskazany powyżej w niniejszej sprawie nie zachodził. Organ rentowy jest jednostką uprawnioną do wydawania decyzji administracyjnych, również w zakresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, orzeczenie zapadło na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego i posiada cechy właściwe decyzji administracyjnej.

Powyższe rozważania należy również odnieść do postępowania odrębnego, jakim jest postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Jak wynika bowiem wprost z powoływanych wcześniej przepisów (w tym zwłaszcza art. 83a Ustawy o SUS) decyzje ostateczne organu rentowego mogą być wzruszane jedynie w trybie wskazanego przepisu (bądź art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Nie ma wątpliwości, że do czasu ich ewentualnej zmiany funkcjonują w obrocie prawnym i wiążą strony, co do ich treści.

W ocenie Sądu Okręgowego, również w przedmiotowej sprawie, kognicja sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, w związku z odwołaniem skarżącej od decyzji określającej wysokość zadłużenia z tytułu składek, nie może obejmować merytorycznego sprawdzenia prawidłowości ostatecznej, obowiązującej i funkcjonującej w obrocie prawnym decyzji z dnia 15 stycznia 2016 r. Odmienne stanowisko prowadziłoby do naruszenia zasad postępowania administracyjnego, postępowania cywilnego oraz pewności prawa, jak również zaprzeczałoby zasadzie trwałości tych decyzji i przyczynia się do gwarantowania pewności obrotu prawnego (rozdział VIII i IX kpc). Należy podkreślić, iż w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się na konieczność szczególnie ostrożnego korzystania z instytucji wzruszenia tych decyzji i ograniczenie jej stosowania tylko do sytuacji wyjątkowych i w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

A zatem decyzja z dnia 15 stycznia 2016 roku, wydana przez właściwy organ w granicach jego uprawnień, wiąże strony i sąd, który w tym przedmiocie nie może czynić odmiennych ustaleń sprzecznych z treścią decyzji organu administracyjnego, która to decyzja - wobec niewniesienia od niej odwołania przez wnioskodawczynię - stała się ostateczna.

Skoro zatem w rozpoznawanej sprawie ustalone zostało, że stanowiąca integralną część ostateczna decyzja z dnia 15 stycznia 2016 roku, ustaliła okresy podlegania przez M. C. (2) ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, to orzeczenie to stanowi dowód, że w tych okresach wnioskodawczyni podlegała takim ubezpieczeniom. Wykazanie przez skarżącą, iż nie prowadziła ona działalności gospodarczej w spornych okresach, wobec czego nie zachodziły podstawy do włączenia jej do ubezpieczeń społecznych, możliwe jest jedynie na drodze postępowania administracyjnego (a następnie ewentualnie sądowego), zmierzającego do podważenia orzeczenia wydanego w tym przedmiocie.

Także w wyroku z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie I UK 376/07 OSNP 2009/21-22/295 Sąd Najwyższy wskazał, że Sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją organu rentowego, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c. Poza tym Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał pogląd, że sąd w postępowaniu cywilnym nie jest uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej, w szczególności pod względem jej merytorycznej zasadności i jest nią związany także wówczas, gdy w ocenie sądu decyzja jest wadliwa (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1938 r., C .1. (...), Przegląd Notarialny 1939 nr 2, s. 19; z dnia 4 listopada 1938 r. C. II 1625/37, Przegląd Sądowy 1938 poz. 503; z dnia 27 września 1948 r., C. 574/48, Przegląd Notarialny 1949 nr 3-4, s. 324; z dnia 2 stycznia 1962 r., 4 CR 445/61, OSNCP 1963 nr 4, poz. 82; wyroki z dnia 12 maja 1964 r., II CR 185/64, OSNCP 1965 nr 3, poz. 41; z dnia 6 marca 1967 r., III CR 402/66, Informacja (...) 1967 nr 6, poz. 10; z dnia 3 lutego 1976 r., II CR 732/75, OSNCP 1976 nr 12, poz. 263; uchwały z dnia 18 listopada 1982 r., III CZP 26/82, OSNCP 1983 nr 5-6, poz. 64; z dnia 27 września 1991 r., III CZP 90/91, OSNCP 1992 nr 5, poz. 72; postanowienia z dnia 9 listopada 1994 r., III CRN 36/94, OSNC 1995 nr 3, poz. 54; z dnia 24 maja 1996 r., I CRN 67/96, niepublikowane; z

dnia 30 czerwca 2000 r., III CKN 268/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 10; wyroki z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003 nr 9, poz. 120; z dnia 12 marca 2004 r., II CK 47/03; z dnia 28 lipca 2004 r., III CK 296/03, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2005 nr 6, s. 29 postanowienie z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 251/04, Przegląd Sądowy 2006 nr 3, s. 113 i wyrok z dnia 30 stycznia 2007 r., IV CSK 350/06, niepublikowany).

Ostateczną decyzją administracyjną, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c., związany jest także sąd ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 173/07, niepublikowany).

W wyniku uprawomocnienia się powyższej decyzji organ rentowy wszczął z urzędu postępowanie w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy. O fakcie tym zawiadomił wnioskodawczynię zobowiązując ją do wyjaśnienia przyczyn nieopłacenia składek. Natomiast, gdy zakończył wskazane postępowanie zawiadomił o możliwości wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy. Odwołująca nie wzięła udziału we wskazanym postępowaniu, nie złożyła wyjaśnień ani nie odniosła się do zebranego w sprawie materiału dowodowego. Następnie ZUS wydał zaskarżoną decyzję z dnia 12 maja 2016 roku, określając kwotowo stan zadłużenia wnioskodawczyni w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Wnioskodawczyni wnosząc o jej uchylenie nie wykazała w jakim zakresie jest ona błędna czy też nieprawidłowa. Nie przedstawiła jakichkolwiek zarzutów mogących stanowić uzasadnioną podstawę do wzruszenia zaskarżonej decyzji. Twierdzenia wnioskodawczyni ograniczały się jedynie do wskazania, że faktycznie od 2004 roku działalności gospodarczej nie prowadziła, że w okresie 2002 -2003 roku była ona zawieszona, że nie osiągała żadnych dochodów.

Jednak powyższa argumentacja nie może stanowić podstawy do zmiany zaskarżonej decyzji, co wynika wprost z wcześniejszych rozważań.

Z tych względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

Na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od wnioskodawczyni na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego stosownie do treści § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych. (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

E.W.